A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2012. december 6.*

„Fellebbezés — Verseny — Kartellek — EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke — A nemzetközi költöztetési szolgáltatások belgiumi piaca — Három elkülönülő megállapodásból álló kartell — Egységes és folyamatos jogsértés — Az egyik elkülönülő megállapodás résztvevőjének a többi elkülönülő megállapodásról való tudomására vonatkozó bizonyíték hiánya — A bizottsági határozat részleges vagy teljes megsemmisítése — EUMSZ 263. cikk és EUMSZ 264. cikk”

A C-441/11 P. sz. ügyben,

az **Európai Bizottság** (képviselik: A. Bouquet, S. Noë és F. Ronkes Agerbeek, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2011. augusztus 25-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

a **Verhuizingen Coppens NV** (székhelye: Boutersem [Belgium], képviseli J. Stuyck és I. Buelens advocaten),

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen a negyedik tanács elnökeként eljárva, J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal és E. Jarašiūnas (előadó) bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

a főtanácsnok indítványának a 2012. május 24-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: holland.

Ítéletet

1 Fellebbezésében a Bizottság az Európai Unió Törvényszéke T-210/08. sz., Verhuizingen Coppens kontra Bizottság ügyben 2011. június 16-án hozott ítéletének (EBHT 2011., II-3713. o., a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri, amely ítélettel a Törvényszék megsemmisítette az [EK 81. cikk] és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó, 2008. március 11-i C (2008) 926 végleges bizottsági határozat 1. cikkének i) pontját és 2. cikkének k) pontját (COMP/38.543 „nemzetközi költöztetési szolgáltatások”-ügy) (a továbbiakban: vitatott határozat).

Az eljárás előzményei és a vitatott határozat

2 A megtámadott ítélet 3–7. pontjából kitűnik, hogy a vitatott határozatban a Bizottság megállapította, hogy a határozat címzettjei, köztük a Verhuizingen Coppens NV (a továbbiakban: Coppens), a nemzetközi költöztetési szolgáltatások belgiumi piacán kartellben vettek részt oly módon, hogy legalább 1984-től 2003-ig rögzítették az árakat, felosztották egymás között az ügyfeleket és manipulálták a közbeszerzési eljárásokat, illetve a Bizottság megállapította felelősségüket e kartell tekintetében, ennélfogva az EK 81. cikk egységes és folyamatos jogsértését követték el.

3 A megtámadott ítélet 8 és 9. pontja értelmében egyrészt az érintett szolgáltatások magukban foglalják mind a természetes személyek javainak, mind pedig a vállalkozások, illetve közintézmények javainak Belgiumból kiinduló vagy oda történő költöztetését. Figyelemmel azon tényre, hogy a kérdéses, nemzetközi költöztetéssel foglalkozó társaságok mindegyike Belgiumban rendelkezik székhellyel, és a kartell Belgiumban folytatta tevékenységét, a kartell földrajzi központja Belgium. Másrészt a Bizottság a nemzetközi költöztetési szolgáltatások területén Belgiumban létrejött kartell résztvevőinek összesített forgalmát a 2002-es évre vonatkozóan 41 millió euróra becsülte, a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedését pedig körülbelül 50%-ban állapította meg.

4 A megtámadott ítélet 10. pontja szerint Bizottság kifejtette, hogy a kartell különösen arra irányult, hogy magas árakat vezessenek be és tartsanak fenn, és ezzel egy időben, illetve ezt követően egymás között olyan különböző formában felosszák a piacot, mint az árakra vonatkozó megállapodások, az ún. látszatárajánlatok, vagyis hamis árajánlatok rendszere (a továbbiakban: látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodás) révén való felosztására vonatkozó megállapodások, valamint az elutasított ajánlatok vagy az ajánlattételtől való tartózkodás esetén az ún. jutalékokra, vagyis pénzügyi kompenzációt nyújtó rendszerre vonatkozó megállapodások (a továbbiakban: jutalékokra vonatkozó megállapodás).

5 A megtámadott ítélet 11. pontjából kitűnik, hogy a Bizottsága vitatott határozatban azt állapította meg, hogy 1984 és a 90-es évek eleje között a kartell többek között az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodások alapján működött, és ezzel párhuzamosan vezették be a jutalékokat és a látszatárajánlatokat. A megtámadott ítéletben ismertetettek szerint a vitatott határozat értelmében a jutalékot a Belgiumban nyújtott nemzetközi költöztetési szolgáltatások árainak közvetett rögzítésének kell tekinteni, mivel a kartell tagjai kölcsönösen számláztak ki egymásnak jutalékokat az elutasított vagy olyan ajánlatok után, amelyek megtételétől tartózkodtak, fiktív szolgáltatásokra hivatkozva, és e jutalékok összegét kiszámlázták az ügyfeleknek.

6 A megtámadott ítélet 12. és 13. pontjából kitűnik, hogy a Bizottság a vitatott határozatban kiemelte, hogy a látszatárajánlatok tétele keretében a szerződést elnyerni kívánó költöztető társaság úgy járt el, hogy az intézmény vagy a vállalkozás közvetlenül vagy a költözni kívánó személy révén közvetve több árajánlatot kapjon. E célból e társaság megjelölte versenytársainak azon árat, amelyen a szolgáltatást számlázniuk kellett. Olyan látszatárajánlatokról volt szó tehát, amelyeket olyan költöztető társaságok tettek, amelyek nem szándékoztak a költöztetést végrehajtani. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy e magatartás a közbeszerzési eljárásnak az ügyfeleknek tett látszatárajánlatokkal való manipulálásának

minősült, amely ahhoz vezetett, hogy az összes ajánlatban szándékosan a kérelmező társaság áránál magasabb árakat jelöltek meg, illetve ezen árak mindenképpen magasabbak voltak, mint amilyenek versenykörnyezetben lettek volna.

7 A megtámadott ítélet 14. pontja szerint a Bizottság a vitatott határozatban azt állapította meg, hogy e megállapodások 2003-ig fennálltak, és ezen összetett tevékenységek ugyanazon célt szolgálták, azaz az árak rögzítését, a piac felosztását, és így a verseny torzítását.

8 A fenti elemekre figyelemmel a Bizottság elfogadta a vitatott határozatot, amelynek 1. cikke a következőképpen szól:

„A következő vállalkozások Belgiumban a nemzetközi költöztetési szolgáltatások árainak közvetlen és közvetett rögzítésével, a piac egy részének egymás közötti felosztásával, valamint a közbeszerzési eljárás manipulálásával a megjelölt időszakokban megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és az [Európai Gazdasági Térségről szóló] megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését [(HL 1994. L 1., 3. o.)]:

[...]

i) [a Coppens] 1992. október 13-tól 2003. július 29-ig;

[...]”

9 Következésképpen a Bizottság a vitatott határozat 2. cikkének k) pontjában a Bizottság 104 000 euró bírságot szabott ki a Coppensszel szemben, amelyet az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló közleményében (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: iránymutatás) bemutatott módszert alkalmazva számított ki.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

10 A Törvényszék Hivatalához 2008. június 4-én benyújtott keresetlevelével a Coppens előterjesztette a vitatott határozat 1. és 2. cikkének a rá vonatkozó részében való megsemmisítése, valamint másodlagosan a vele szemben kiszabott bírságnak a nemzetközi költöztetési szolgáltatások piacán elért forgalmának legfeljebb 10%-ában összegre való csökkentése iránti keresetét.

11 A Coppens keresete alátámasztása érdekében két fő jogalapra hivatkozott, amelyek az EK 81. cikk (1) bekezdésének, valamint az [EK 81. cikkben] és [EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 23. cikke (2) és (3) bekezdésének megsértésére, valamint egy, a vele szemben kiszabott bírság törlésére vagy csökkentésére vonatkozó másodlagos jogalapra hivatkozott.

12 Az első jogalap három részből állt. Ezekben a Coppens először is vitatta, hogy összetett kartellben vett volna részt, másodszor megkérdőjelezte a kartellben való részvétele időtartamát, harmadszor azt kifogásolta, hogy a Bizottság nem értékelte a részvételének relatív súlyát. A jogalap első részében a Coppens hangsúlyozta, hogy a Bizottság kizárólag látszatárajánlatok készítését rótta a terhére, arra hivatkozva egyébiránt, hogy nem bizonyította, hogy tudomása lett volna a jutalékokra vonatkozó megállapodásról. A Bizottság tehát helytelenül állapította meg, miszerint e társaság összetett kartellben vett részt. Továbbá a Coppens úgy érvelt, hogy a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásoknak önmagukban nem volt versenykorlátozó célja vagy hatása.

13 A Bizottság úgy vélte, hogy nem számít, hogy a versenyt látszatárajánlatok vagy jutalékok révén torzították. Szerinte ugyanis mindkét esetben a verseny olyan torzításáról van szó, amely az ügyfél vonatkozásában általában az árak emelkedésével jár, ezért a kartell különböző formái az EK 81. cikk egységes és folyamatos megsértésének tekinthetők.

14 A Törvényszék a megtámadott ítéletben helyt adott a Coppens által felhozott első jogalap első részének. A Törvényszék a megtámadott ítélet 28–32. pontjában a következőket mondta ki:

„28. A jogalap első részét illetően nem vitatott, hogy a [Coppens] kartellben való aktív részvétele [látszatárajánlatok] készítésére korlátozódott (lásd a [vitatott határozat] (173) és (296) preambulumbekezdését). A Bizottság megállapításai szerint ugyanis a Coppens az egyetlen olyan vállalkozás, amely nem vett részt a jutalékokra vonatkozó megállapodásban.

29. A [Coppens] azonban vitatja, hogy egységes és folyamatos jogsértésben vett részt. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az a vállalkozás, amely a versenyszabályok több elemből álló megsértésében saját magatartása révén vett részt, amely magatartás az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes célú megállapodás vagy összehangolt magatartás fogalmába tartozik, és amely a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányul, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak, amennyiben bizonyított, hogy a kérdéses vállalkozás tud a többi résztvevő jogsértő magatartásairól, vagy e magatartásokat ésszerűen előre láthatja, és kész azok kockázatát elfogadni (a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 87. és 203. pontja). Így a vállalkozás egységes és folyamatos jogsértésért való felelősségének megállapításához szükséges a jogsértés többi résztvevője jogsértő magatartásainak (bizonyított vagy vélelmezhető) ismerete.

30. Továbbá ki kell emelni, hogy kizárólag azon tény, hogy ugyanaz a célja azon megállapodásnak, amelyben a vállalkozás részt vett, és az átfogó kartellnek, nem elegendő annak megállapításához, hogy e vállalkozás részt vett az átfogó kartellben. A vállalkozás e megállapodásban való részvétele ugyanis csak akkor minősülhet az átfogó kartellhez való csatlakozása kifejeződésének, ha a vállalkozás az érintett megállapodásban való részvételekor tudott, vagy neki tudnia kellett arról, hogy ezáltal ezen átfogó kartellhez csatlakozik (a Törvényszék T-28/99. sz., Sigma Tecnologie kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1845. o.] 45. pontja).

31. Márpedig meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a [Coppens] a [látszatárajánlatokra] vonatkozó megállapodásban való részvételekor tudott a többi vállalkozás jutalékokra vonatkozó versenyellenes tevékenységeiről, vagy azokat ésszerűen előre láthatta. A Bizottság ugyanis kifejezetten elismeri, hogy a többi résztvevő jogsértő magatartásának a [Coppens] általi ismeretét illetően a vitatott határozat nem alapul konkrét bizonyítékokon. A Bizottság úgy érvel, hogy a [Coppens] nem tagadja, hogy tudott a jutalékokra vonatkozó megállapodásról, és hogy elmulasztotta jelezni, milyen mértékben tájékoztatták őt a jogsértés többi résztvevőjének magatartásáról. A [Coppens] ugyanakkor egyáltalán nem köteles arra, hogy saját kezdeményezésére jelezze, milyen mértékben tájékoztatták őt a jogsértés többi résztvevőjének magatartásáról, mivel a bizonyítási teher a Bizottságra hárul. Először is a Bizottságnak kell az adott tényre vonatkozó bizonyítékot bemutatnia, mielőtt a [Coppens] azt vitatni tudja. Egyébként a [Coppens] a tárgyaláson a Törvényszék kérdésére kifejezetten hangsúlyozta, hogy nem tudott a jutalékokra vonatkozó megállapodásokról. Ennélfogva a Bizottság nem tett eleget a bizonyítási tehernek.

32. E körülmények között a Bizottság nem állapíthatta volna meg, hogy a [Coppens] egységes és folyamatos jogsértésben vet részt.”

15 A Törvényszék a fenti következtetésekből levonandó következményeket illetően a megtámadott ítélet 33–35. pontjában kifejtette, hogy azon tény, hogy a vitatott határozat rendelkező része nem említi a jogsértés egységes és folyamatos jellegét, nem releváns, úgy ítélve meg különösen, hogy valamely aktus rendelkező része elválaszthatatlan annak indokolásától, és hogy a vitatott határozat indokolásából egyértelműen kitűnik, hogy a Bizottság megállapította a Coppens felelősségét az egységes és folyamatos jogsértésben való állítólagos részvétele miatt.

16 A Törvényszék a megtámadott ítélet 36. pontjában az alábbi következtetésre jutott:

„Ennélfogva, noha a [látszatárajánlatok] rendszerében való részvétel önmagában az EK 81. cikk bírsággal szankcionálható megsértésének minősülhet, a [Coppens] kérelmének megfelelően meg kell semmisíteni a vitatott határozat 1. cikkének i) pontját és 2. cikkének k) pontját.”

17 Következésképpen a Törvényszék a megtámadott ítélet 37. pontjában megállapította, hogy fentiekre figyelemmel már nem indokolt megvizsgálni sem a [Coppens] által hivatkozott első jogalap többi részét, sem pedig többi jogalapot, és ennélfogva megsemmisítette a vitatott határozat 1. cikkének i) pontját és 2. cikkének k) pontját.

A felek kérelmei

18 Fellebbezésében a Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

– a megsemmisítés iránti kereset utasítsa el, vagy – másodlagosan – a vitatott határozat 1. cikkének i) pontját semmisítse meg annyiban, amennyiben az megállapítja a Coppens felelősségét a jutalékokra vonatkozó megállapodásért;

– a bírság mértékét az általa méltányosnak tartott összegben állapítsa meg, valamint

– a Coppenst kötelezze a jelen fellebbezési eljárás költségeinek viselésére, valamint a Törvényszék előtti eljárás költségei azon részének viselésére, amelyet a Bíróság méltányosnak tart.

19 A Coppens azt kéri, hogy a Bíróság

– utasítsa el a fellebbezést;

– másodlagosan, amennyiben a Bíróság a megtámadott ítéletet teljesen vagy részben hatályon kívül helyezi, a Bizottság által kiszabott bírságot mérsékelje a Coppens érintett piacon elért forgalma 10%-ának megfelelő mértékre, valamint

– kötelezze a Bizottságot a Törvényszék előtti eljárás és a jelen fellebbezési eljárás költségeinek viselésére.

A fellebbezésről

20 Fellebbezése alátámasztása érdekében a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék megsértette az EUMSZ 263. cikket és EUMSZ 264. cikket, valamint az arányosság elvét.

A felek érvei

21 A Bizottság egyetlen jogalapjával lényegében arra hivatkozik, hogy a Törvényszék – a megtámadott ítélet 36. pontjában kifejtett indokolásra figyelemmel – tévesen határozott úgy, hogy a vitatott határozatot a Coppens tekintetében nem csak részlegesen semmisítette meg. A jelen ügyben ugyanis csupán az a tény nem került bizonyításra, hogy e társaságnak tudomása volt, vagy kellett, hogy legyen a jutalékokra vonatkozó megállapodásról. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely határozat részleges megsemmisítésére akkor kerülhet sor, ha azon elemek, amelyeknek a megsemmisítését kérik, elválaszthatók a határozat többi részétől, amely helyzet fenn is állt a jelen ügyben. Aránytalan, hogy a Törvényszék teljes egészében semmisítsen meg egy határozatot, amikor a jogsértésnek csupán egy része nem megállapítható.

22 A Bizottság emlékeztet, hogy a vitatott határozat olyan egységes és folyamatos jogsértésért állapította meg a Coppens felelősségét, amely a szóban forgó időszak során két elkülönülő elemből, vagyis a jutalékokra vonatkozó megállapodásból és a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásból állt. Ennélfogva a Törvényszék csak akkor semmisíthette volna meg egészében a szóban forgó határozatot e társaságot illetően, amennyiben megállapítható lett volna, hogy – azon tény bizonyításának hiányán felül, hogy az utóbbinak tudomása volt a többi vállalkozásnak a jutalékokkal kapcsolatos versenyellenes tevékenységeiről, vagy azokat ésszerűen előre láthatta – a Bizottság azt sem bizonyította, hogy a Coppens részt vett a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban. Márpedig kétségtelen – amint azt a Törvényszék egyébiránt maga is elismerte – e részvétel, és az a tény, hogy az önmagában is EK 81. cikk megsértésének minősül.

23 A megtámadott ítélet tehát ellentétes azzal az ítélkezési gyakorlattal, miszerint a Törvényszék nem határozhat valamely aktus teljes megsemmisítéséről, ha nyilvánvaló, hogy a szóban forgó, kizárólag a megtámadott aktus egy sajátos részére vonatkozó jogalap csak részleges megsemmisítés elérésére alkalmas, mivel ez az ítélkezési gyakorlat az arányosság elvének kifejeződése.

24 Ezen túlmenően a kartellekre vonatkozó határozatok azon indokból történő teljes megsemmisítése, hogy a jogsértés egy része nem került bizonyításra, összeegyeztethetetlen a gondos igazságszolgáltatással és a versenyszabályok hatékony végrehajtásával, mivel az eljárások megismétlésére kényszerít, kivéve ha elfogadjuk, hogy a jogsértés egy része szankcionálatlan maradhat. Egyébiránt nem biztos, hogy az ilyen eljárás megismétlése összeegyeztethető a *ne bis in idem* elvével.

25 Végül a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Bíróság végleges döntést tud hozni a jogvitában. A releváns tényállás változatlan, mivel a Coppens a Törvényszék előtt nem vitatta – amint azt a vitatott határozat megállapította és dokumentálta –, hogy 67 alkalommal részt vett a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodás végrehajtásában. E tekintetben a Bizottság hozzáfűzi, hogy e megállapodás mind versenyellenes tárgyú, mind versenyellenes hatású volt, és elismeri egyrészt, hogy az 1994. és 1995. évre vonatkozóan egyáltalán nem volt bizonyítéka a Coppens szóban forgó megállapodás végrehajtásában való részvételének, másrészt, hogy a bírság akkor csökkenthető, ha a Coppens csak az utóbbi megállapodásért vonható felelősségre.

26 A Coppens elsődlegesen azt állítja, hogy a fellebbezést el kell utasítani. Először is, a vitatott határozatnak nincsenek a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett elválasztható részei. Mivel a Bizottság e határozatban olyan összetett kartell létezését állapította meg, amely az EK 81. cikk egységes és folyamatos megsértését képezi, a Törvényszék szükségszerűen kénytelen volt a Coppensnek ebben a kartellben való részvételéről határozni. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy pusztán az a tény, hogy annak a megállapodásnak, amelyben valamely vállalkozás részt vett, ugyanaz a tárgya, mint egy átfogó kartellnek, nem elegendő ahhoz, hogy a Bizottság e vállalkozást felelősségre vonja az átfogó kartellben való részvétele címén. Ezért tehát nem a jogsértés „egy részéről” van szó.

27 Másodsorban a szóban forgó ítélkezési gyakorlat csak akkor teszi lehetővé valamely határozat részleges megsemmisítését, amennyiben a részleges megsemmisítés nem változatja meg a szóban forgó határozat lényeges tartalmát. Márpedig a jelen ügyben a Coppensszel szemben kifogásolt jogsértés minősítése, vagyis a vitatott határozatnak a Coppenst érintő tartalma volt a Törvényszék előtti jogvita tárgya. A határozat Coppenst érintő teljes megsemmisítése abból ered, hogy nem bizonyított, hogy e társaság részt vett volna azon lényeges elemekben, amelyek lehetővé tették az egységes és folyamatos jogsértés létezésének megállapítását.

28 Mindenesetre a Törvényszék nem szorítkozhatott volna arra, hogy csupán részlegesen semmisítse meg a vitatott határozatot. A bírság összegének puszta módosítása nem nyújtott volna a Coppensnek megfelelő jogvédelmet. Ilyen helyzetben ugyanis a vele szembeni szankció kiszabása továbbra is a jogsértés összes elemén alapulna, miközben ezen elemek közül csupán egy tekinthető ténylegesen bizonyítottnak vele szemben.

29 Harmadsorban egyrészt a megtámadott ítéletben kimondott teljes megsemmisítés nem ellentétes a C-295/07. P., Bizottság kontra Département du Loiret ügyben 2008. december 11-én hozott ítéletből (EBHT 2008., I-9363. o.) következő ítélkezési gyakorlatnak. Az a jogalap, amelynek a Törvényszék a jelen ügyben helyt adott, a vitatott határozat közös nevezőjét, vagyis az összetett kartellel kapcsolatos megállapításokat támadta. Ennélfogva e határozat egészének megsemmisítése nem mutat túl a felhozott jogalap terjedelmén. Másrészt a gondos igazságszolgáltatásra, valamint a versenyjogi szabályok hatékony végrehajtására vonatkozó érv nem elfogadható. A jogszerűség elvének alkalmazásával egy vállalkozás csak akkor szankcionálható, ha bizonyított, hogy a vele szemben kifogásolt jogsértést elkövette. Márpedig mivel a hivatkozott határozatban megállapított jogsértés összetett kartell volt, vagyis olyan jogsértés, amely több olyan elemből állt, amelyek közül mindegyik elengedhetetlen a jogsértés megállapításához, a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon, hogy a Coppens részt vett volna e jogsértés különböző elemeiben, ezért e vállalkozásnak a szóban forgó összetett kartellben való részvétele nem volt megállapítható.

30 Másodlagosan a Coppens azt kéri, hogy a Bíróság törölje a bírságot, vagy legalábbis a bírságot mérsékelje a Coppensnek a nemzetközi költöztetési szolgáltatások belgiumi piacán elért forgalma 10%-ának megfelelő mértékre. Harmadlagosan abban az esetben, ha a Bíróság hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet, ám a vitatott határozatot Coppenst érintő részét nem semmisíti meg, a Coppens azt kéri, hogy a Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét. Kérelme alátámasztására Coppens két jogalapra hivatkozik.

31 Egyrészt a Coppens arra hivatkozik, hogy a Bizottság a bírság alapösszegét tévesen határozta meg, mivel nem tett különbséget a kartell résztvevői között, miközben figyelembe kellett volna vennie a vállalkozások egyedi szerepét a kartellben. A Coppens ugyanis kevésbé súlyos jogsértést követett el, mint amelyet a Bizottság megállapított vele szemben, figyelembe véve különösen a szóban forgó kartellben való korlátozott részvételét, illetve piaci részesedését – amely csupán az érintett piac 0,04%-át tette ki –, valamint a jogsértés többi résztvevőjénél jelentősen alacsonyabb összesített forgalmát. Ennélfogva a Bizottság nem állapíthatta volna meg a szóban forgó társasággal szemben az összes többi résztvevővel egyetemben az eladások értékének 17%-át a bírság kiszámításának kiindulási pontjaként. Ezen túlmenően a Coppens bizonyította, hogy a jogsértés vele szemben kifogásolható időtartama legfeljebb 7 év, és nem 10 év, 9 hónap. Továbbá a Bizottságnak a bírság 1/2003 rendelet 23. cikk (2) bekezdése a) pontjának értelmében megállapított alapösszegét az iránymutatás 27–35. pontjának alkalmazásával csökkentenie kellett volna. E tekintetben a Coppens különösen arra hivatkozik, hogy olyan bizonyítékokat szolgáltatott, amelyek tanúsították, hogy nem képes a bírságot megfizetni, és fennáll a fizetésképtelenségének tényleges veszélye.

32 Másrészt a Coppens arra hivatkozik, hogy a Bizottság a bírságot az arányosság elve nyilvánvaló megsértésével határozta meg, mivel annak összege az összesített forgalmának 10%-át, és nagyjából a figyelembe vett eladások értékének 200%-át tette ki. A Bizottságnak az ítélkezési gyakorlat értelmében figyelembe kellett volna vennie azt a tényt, hogy a kartell által érintett tevékenységéből származó forgalma csupán a teljes forgalma nagyjából 3,2%-át tette ki.

33 Végül a Coppens azt kéri, hogy a Bíróság adott esetben az eljárási szabályzata 69. cikke 3. §-a második bekezdésének alkalmazásával kötelezze a Bizottságot költségek viselésére, amely rendelkezés jelenleg a Bíróság eljárási szabályzata 139. cikkében található.

A Bíróság álláspontja

34 Nyilvánvaló, hogy a Törvényszék – miután a megtámadott ítélet 36. pontjában megállapította, hogy a Coppens látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvétele önmagában is az EK 81. cikket sértő, bírsággal szankcionálható jogsértésnek minősülhet – mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozat 1. cikkének i) pontját és 2. cikkének k) pontját meg kell semmisíteni. Jogalapjában a Bizottság vitatja e határozat Coppenst érintő részének Törvényszék általi teljes megsemmisítését.

35 Emlékeztetni kell, hogy az EUMSZ 254. cikk hatodik bekezdése, valamint az EK 264. cikk első bekezdése értelmében amennyiben az EUMSZ 263. cikk címén indított kereset megalapozott, a Törvényszék Bíróság a vitatott határozatot semmisnek nyilvánítja.

36 Amint arra a főtanácsnok indítványának 25. pontjában rámutatott, hogy mindazonáltal az EUMSZ 264. cikk első bekezdése úgy értelmezendő, hogy a megsemmisítés iránti keresettel megtámadott jogi aktust annyiban kell semmisnek nyilvánítani, amennyiben a kereset megalapozott.

37 A Bíróság e tekintetben már megállapította, pusztán az a tény, hogy a Törvényszék a felperes által a megsemmisítés iránti keresetének alátámasztására hivatkozott jogalapot megalapozottnak minősíti, nem teszi lehetővé, hogy a Törvényszék a megtámadott aktust teljes egészében automatikusan megsemmisítse. A teljes megsemmisítés ugyanis nem lehetséges akkor, ha nyilvánvaló, hogy az említett, kizárólag a vitatott aktus egy sajátos részére vonatkozó jogalap csak részleges megsemmisítés elérésére alkalmas (a fent hivatkozott Bizottság kontra Département du Loiret ügyben hozott ítélet 104. pontja).

38 Mindazonáltal valamely uniós jogi aktus részleges megsemmisítése csak annyiban lehetséges, amennyiben a megsemmisíteni kért elemek elválaszthatók az aktus többi részétől. E követelmény nem teljesül, ha a jogi aktus részleges megsemmisítése folytán a jogi aktus lényeges tartalma megváltozik, amit objektív szempont, nem pedig a vitatott jogi aktust elfogadó hatóság politikai akaratával összefüggő szubjektív szempont alapján kell értékelni (lásd ebben az értelemben a C-244/03. sz., Franciaország kontra Parlament és Tanács ügyben 2005. május 24-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-4021. o.] 12–14. pontja, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Département du Loiret ügyben hozott ítélet 105 és 106. pontja).

39 Ebből következően a jelen ügyben a Törvényszék az EK 264. cikk első bekezdése értelmében csak akkor nyilváníthatta volna vitatott határozat Coppenst érintő részét teljes egészében semmisnek, ha megváltoztatta volna a szóban forgó határozat lényeges tartalmát; ezt viszont meg kell vizsgálni.

40 E tekintetben elöljáróban emlékeztetni kell a vitatott határozat 1. cikke úgy rendelkezik, hogy a Coppens és más vállalkozások Belgiumban a nemzetközi költöztetési szolgáltatások árainak közvetlen és közvetett rögzítésével, a piac egy részének egymás közötti felosztásával, valamint a közbeszerzési eljárás manipulálásával a 1992. október 13. és 2003. július 29. közötti időszakban megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkének

(1) bekezdését. Mindemellett a Törvényszék a megtámadott ítélet 35. pontjában egyrészt megállapította, hogy a Bizottság megállapítja a Coppens felelősségét az egységes és folyamatos jogsértésben való részvétele miatt, másrészt ezen ítélet 28. és 36. pontjában nem zárta ki, hogy az a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodás, amelyben a Coppens nem vitatta részvételét, önmagában is az EK 81. cikkbe ütköző lehet.

41 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése nemcsak elszigetelt cselekmény eredménye lehet, hanem cselekmények sorozata, vagy akár folyamatos magatartás eredménye is, miközben a cselekmények sorozata vagy a folytatólagos magatartás egyes elemei önmagukban is a fenti rendelkezés megsértésének minősülhetnek. Amennyiben ugyanis a különböző cselekmények – azonos, a belső piacon belüli versenyt torzító tárgyuk alapján – átfogó terv keretébe illeszkednek, a Bizottság a fenti cselekmények miatti felelősséget jogszerűen tudhatja be az összességében figyelembe vett jogsértésben való részvétel alapján (a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 81. pontja, valamint a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 258. pontja).

42 Az a vállalkozás, amely a versenyszabályok több elemből álló megsértésében saját magatartása révén vett részt, amely magatartás az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes célú megállapodás vagy összehangolt magatartás fogalmába tartozik, és amely a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányul, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak. Ez a helyzet áll fenn, amennyiben bizonyított az, hogy a kérdéses vállalkozás az említett vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásról, illetve az, hogy e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni (a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 87. és 203. pontja, valamint a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 83. pontja).

43 Lehetséges, hogy valamely vállalkozás közvetlenül részt vett az olyan egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások összességében, amely esetben a Bizottság jogosult megállapítani az összes magatartásért, és ennélfogva a szóban forgó jogsértés egészéért fennálló felelősségét. Az is megtörténhet, hogy valamely vállalkozás csupán az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások egy részében vett közvetlenül részt, ám tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásról, illetve e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni. Ebben a helyzetben a Bizottság arra is jogosult, hogy az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások összességéért fennálló felelősségét is betudja e vállalkozásnak.

44 Ezzel ellentétben amennyiben a vállalkozás közvetlenül részt vett egy vagy több, egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartásban, ám nem bizonyított, hogy saját magatartásával hozzá kívánt volna járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és hogy tudomása lett volna a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásokról, illetve hogy e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni, a Bizottság csak arra jogosult, hogy az olyan magatartásokért fennálló felelősségét tudja be e vállalkozásnak, amelyekben közvetlenül részt vett, valamint az olyan, más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásokért, amelyekről bizonyított, hogy tudomása volt, vagy azokat ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni.

45 Mindazonáltal ez a tény nem vezethet ahhoz, hogy a Bizottság felmentse e vállalkozást az azon magatartásokért fennálló felelőssége alól, amelyekről nyilvánvaló, hogy részt vett bennük, vagy amelyről egyértelmű, hogy felelősségre vonható értük. Az a tény ugyanis, hogy valamely vállalkozás nem vett részt a kartellt képező összes elemben, vagy hogy kisebb szerepet játszott azon aspektusaiban,

amelyekben részt vett, irreleváns valamely jogsértés létezése megállapítására nézve, tekintettel arra, hogy ezeket a megfontolásokat csak a jogsértés súlyának értékelésekor és adott esetben a bírság megállapításakor kell figyelembe venni (a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 90. pontja, valamint a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 86. pontja).

46 Mindazonáltal egy átfogó kartellt egységes és folyamatos jogsértésnek minősítő bizottsági határozat csak akkor választható ily módon szét, ha egyrészt az említett vállalkozás a közigazgatási eljárás során lehetőséget kapott arra, hogy megértse, hogy az ilyen jogsértést képező minden egyes magatartásért is felelősségre vonják, és hogy ezzel kapcsolatosan védekezzen, másrészt pedig, ha a szóban forgó határozat e tekintetben kellőképpen egyértelmű.

47 Ebből következően amikor a jelen ítélet fenti pontjában kifejtett feltételek teljesülnek, amennyiben az uniós bíróság azt állapítja meg, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon azt, hogy valamely vállalkozásnak az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások valamelyikében való részvétele során tudomása volt a kartell többi résztvevője által azonos célok elérése végett megvalósított többi versenyellenes magatartásról, illetve azt, hogy e magatartásokat ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni, az egyetlen következtetés, amelyet ebből levonhat, az, hogy nem állapítható meg e vállalkozásnak az e többi magatartásért, és ennélfogva az egységes és folyamatos jogsértés egészéért fennálló felelőssége, továbbá a megtámadott határozatot kizárólag e vonatkozásban kell megalapozatlannak tekinteni.

48 A jelen ügyben a megtámadott ítélet 10–12. pontjából kitűnik, hogy a Bizottság a vitatott határozatban kifejtette, hogy a szóban forgó kartell három formában jelent meg, vagyis az árrögzítési megállapodásban, a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban és a jutalékokra vonatkozó megállapodásban, és hogy úgy ítélte meg, hogy az utóbbi megállapodás a Belgiumban nyújtott nemzetközi költöztetési szolgáltatások árainak közvetett rögzítésének minősül, miközben a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodás a közbeszerzési eljárásnak az ügyfeleknek tett látszatárajánlatokkal való manipulálásának minősül, mivel az összes ajánlatban feltüntetett árak jóval magasabbak voltak, mint amilyenek versenykörnyezetben lettek volna. Ezen túlmenően a Törvényszék ugyanazon ítélet 28. pontjában megjegyezte, hogy a vitatott határozat szerint a Coppens kartellben való aktív részvétele a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásra korlátozódott, és hogy e társaság nem vett részt a jutalékokra vonatkozó megállapodásban.

49 A Törvényszék előtti eljárás irataiból, valamint a megtámadott ítélet 25. pontjából az is kitűnik egyrészt, hogy a Bizottság lehetőséget adott a Coppens számára, hogy megértse, hogy a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésért felelősségre kívánja vonni, és hogy a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvételét önmagában kívánja szankcionálni, így tehát a Coppensnek lehetősége volt, hogy ezzel kapcsolatosan védekezzen, és másrészről a vitatott határozat e tekintetben kellőképpen egyértelmű.

50 Egyébiránt mivel azon ténynek az uniós bíróság általi megállapítása, miszerint a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon, hogy valamely vállalkozásnak az egy vagy több, egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartásban való részvétele során tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásról, illetve az, hogy e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni, a fenti 45. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében nem vezethet ahhoz, hogy a Bizottság felmentse e vállalkozást az azon magatartásokért fennálló felelőssége alól, amelyekről nyilvánvaló, hogy részt vett bennük, vagy amelyekről egyértelmű, hogy azokért felelősségre vonható, az uniós bíróság csupán arra szorítkozhat, hogy megállapítsa a megtámadott határozat részleges semmisségét.

51 Ugyanis mivel egy, valamely vállalkozás EK 81. cikket sértő kartellben való részvételét megállapító bizottsági határozatnak már a tárgya is az ilyen jogsértésnek minősülő egy vagy több magatartás megállapítása, részleges megsemmisítés nem változatja meg e határozat lényeges tartalmát.

52 E körülmények között a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy teljes egészében megsemmisítette a vitatott határozatot, miközben a Coppensnek sem a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvételét, sem e magatartás versenyellenes jellegét nem kérdőjelezte meg.

53 Végül mivel a fentiekből az tűnik ki, hogy a Törvényszék a jelen ügy körülményei között a Coppenst érintően csupán részlegesen semmisíthette volna meg a vitatott határozatot, a Coppens a Törvényszék által a vitatott határozat teljes megsemmisítésének kimondásának igazolása érdekében nem hivatkozhat arra, hogy a vele szemben kiszabott bírság összegének puszta módosítása nem nyújtott volna számára megfelelő jogvédelmet.

54 A fentiek összességéből következően a Törvényszék azáltal, hogy a vitatott határozatot a Coppenst érintően teljes egészében megsemmisítette, miközben nem kérdőjelezte meg e vállalkozásnak a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvételét, és azt a tényt, hogy e megállapodás önmagában is az EK 81. cikk megsértésének minősülhet, a Törvényszék megsértette az EUMSZ 264. cikk első bekezdését. Mivel ennélfogva a Bizottság által hivatkozott jogalap megalapozott, a fellebbezésnek helyt kell adni, és a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni.

A Törvényszék előtti keresetről

55 A Bíróság alapokmánya 61. cikke első bekezdésének második mondata értelmében ha a fellebbezés megalapozott, a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben ez a helyzet áll fenn.

56 Amint ugyanis a jelen ítélet 11. és 12. pontjából kitűnik, a Coppens két, az EK 81. cikk (1) bekezdésének, illetve az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) és (3) bekezdésének megsértésére vonatkozó elsődleges jogalapot, valamint egy, a vele szemben kiszabott bírság törlésére vagy csökkentésére irányuló másodlagos jogalapot terjesztett a Törvényszék elé. Az első jogalap három részből áll, amelyekben a Coppens először is vitatja, hogy összetett kartellben vett volna részt, másodszor megkérdőjelezi a kartellben való részvétele időtartamát, harmadszor azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem értékelte a részvételének relatív súlyát.

Az első jogalap első részéről

57 A Coppens lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy egységes és folyamatos jogsértésben vett részt. A Bizottság nem bizonyította, hogy e társaságnak tudomása lett volna a jutalékokra vonatkozó megállapodásról. Ezen túlmenően a Coppens azzal érvel, hogy a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásnak nem volt versenykorlátozó célja vagy hatása, és hogy mindenesetre egyrészt csupán jelentéktelen hatást gyakorolt a piacra, másrészt pedig csupán korlátozott mértékben vett részt e jogsértésben.

58 A Bizottság azt állítja, hogy ezen érvek megalapozatlanok.

59 Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a Coppens lényegében azt vitatja, hogy a Bizottság jogosult lenne megállapítani a Coppens egységes és folyamatos jogsértésért való felelősségét, mivel a jelen ügy tárgyát képező jogsértést alkotó két megállapodásból az egyikben való részvétele az ítélkezési gyakorlat követelményei értelmében nem bizonyított.

60 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a jelen ítélet 42. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint ahhoz, hogy valamely vállalkozás egységes jogsértés megvalósításában való részvétele megállapítható legyen, a Bizottságnak bizonyítania kell azt, hogy e vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más

vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított jogsértő magatartásokról, illetve azt, hogy e magatartásokat ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni.

61 A jelen ügyben nyilvánvaló, hogy az az egységes és folyamatos jogsértés, amely tekintetében a Bizottság megállapította a Coppens felelősségét azon időszakra nézve, amely során állítása szerint a Coppens részt vett a szóban forgó kartellben, két megállapodásból állt. Egyrészt a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásról van szó, amelynek megvalósítását a vitatott határozat (229)–(278) preambulumbekezdése írja le, és amelynek versenykorlátozó jellegét különösen e határozat (358)–(364) preambulumbekezdése mutatja be. Másrészt a jutalékokra vonatkozó megállapodásról van szó, amelynek megvalósítását a vitatott határozat (161)–(228) preambulumbekezdése írja le, és amelynek versenykorlátozó jellegét különösen e határozat (351)–(357) preambulumbekezdése írja le.

62 A látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodással kapcsolatosan emlékeztetni kell, hogy a Coppens nem vitatja az abban való részvételét Ezen túlmenően a Coppens állításával ellentétben nem helytálló, hogy e megállapodás nem volt sem versenyellenes tárgyú, sem versenyellenes hatású. Ugyanis azok a vállalkozások, amelyek látszatárajánlatokat tesznek, lemondanak arról, hogy versenyezzenek azzal a költöztető vállalkozással, amely erre őket felhívja. Továbbá ez a vállalkozás – azzal, hogy versenytársait látszatajánlatok tételére hívja fel – tisztában van azzal, hogy ajánlata nem fog versenyképesebb ajánlatokkal versenyezni. A költöztetést bonyolító vállalkozás így a fogyasztók kárára magasabb árat kérhet, mint amilyen az versenykörnyezetben lett volna.

63 Ezenfelül mivel a vitatott határozat (89) preambulumbekezdése szerint a kartellben részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedése nagyjából a nemzetközi költöztetési szolgáltatások belgiumi piaca 50%-ának felelt meg – amit a Coppens sem vitat –, az sem elfogadható, hogy e megállapodás csak jelentéktelen mértékben gyakorolt volna hatást az érintett piacra, és ezért e hatás a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében (a 5/69. sz. Völk-ügyben 1969. július 9-én hozott ítélet [EBHT 1969., 295. o.] 7. pontja, valamint a C-238/05. sz., Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben 2006. november 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-11125. o.] 50. pontja, illetve az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) nem tartozik az EK 81. cikk (1) bekezdésének tilalma alá.

64 A Coppensnek a kartellben való állítólagos korlátozott részvételét illetően elegendő emlékeztetni arra, hogy magának az EK 81. cikk (1) bekezdése rendelkezésének értelmében az abban kimondott tilalom csupán annak meghatározását követeli meg, hogy az a megállapodás, amelyben valamely vállalkozás más vállalkozásokkal együtt részt vett, versenyellenes tárgyú vagy versenyellenes hatású volt-e, és hatással lehetett-e a tagállamok közötti kereskedelemre. Következésképpen irreleváns az a kérdés, hogy valamely vállalkozás ilyen megállapodásban való egyéni részvétele – figyelemmel annak az érintett piacon fennálló csekély részesedésére – önmagában korlátozhatja-e a versenyt, vagy hatással lehet-e a tagállamok közötti kereskedelemre, amennyiben a jogsértés létezésének megállapításáról van szó.

65 A fentiekből következően a Bizottság megalapozottan vonta felelősségre a Coppenst a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való és az EK 81. cikkbe ütköző részvételéért.

66 Ezzel ellentétben a jutalékokra vonatkozó megállapodással kapcsolatosan rá kell mutatni, hogy a Bizottság a vitatott határozat (296) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a Coppens a jutalékokban nem állapodott meg a szóban forgó kartellben részt vevő többi vállalkozásokkal. A Bizottság tehát csak akkor vonhatta volna megalapozottan felelősségre a Coppenst a jutalékokra vonatkozó megállapodásban való részvételért, ha bizonyította volna azt, hogy a Coppens a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvételével hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által megvalósított jutalékokra vonatkozó megállapodásról, illetve azt, hogy e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni. Márpedig meg kell állapítani, hogy a Bizottság beadványaiban azt

állítja, hogy vélelmezheti, hogy a Coppensnek erről tudomása volt, különösen mivel a Coppens nem tagadja, hogy tájékoztatták a jutalékokra vonatkozó megállapodásról. Ezenkívül ezen intézmény kifejezetten elismeri, hogy a szóban forgó határozat nem alapul erre vonatkozó konkrét bizonyítékokon.

67 Következésképpen a Bizottság nem tett eleget az e területen megkövetelt bizonyítási tehernek, és ennélfogva nem bizonyította, hogy a Coppensnek a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvétele során tudomása lett volna a kartellben részt vevő többi vállalkozás által megvalósított jutalékokra vonatkozó megállapodásról, vagy hogy azt ésszerűen előre láthatta. E körülmények között a Bizottság nem vonhatta megalapozottan vonta felelősségre a Coppenst az utóbbi megállapodásban való részvételéért, és nem állapíthatta meg e vállalkozás felelősségét az egységes és folyamatos jogsértést képező magatartások összességéért. E tekintetben tehát a Coppens által a keresete alátámasztására felhozott első jogalap első része megalapozott.

A első jogalap második részéről

68 A Coppens ezzel kapcsolatosan arra hivatkozik, hogy nincs bizonyíték a jogsértésben 1994-ben és 1995-ben való részvételére. Ennélfogva a Bizottság tévesen állapította meg a vitatott határozat (547) preambulumbekezdésében, valamint 1. cikkének i) pontjában, hogy e társaság 10 év és 9 hónapig vett részt a jogsértésben.

69 A Bizottság elismeri, hogy e két évre nézve nincs bizonyítéka a Coppensnek a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodás megvalósításában való részvételére. Mindazonáltal úgy véli, hogy ez nincs hatással a Coppensnek a szóban forgó megállapodásban való részvételének időtartamára, mivel az, hogy nincs bizonyíték arra, hogy valamely vállalkozás egy adott időszakban végrehajtotta-e az adott megállapodást, nem enged arra következtetni, hogy e vállalkozás egyáltalán nem is követett el jogsértést az érintett időszakban.

70 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta korábban, hogy az esetek többségében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás fennállására lehet következtetni bizonyos egybeesésekből és valószínűsítő körülményekből, amelyek együttesen vizsgálva – más összefüggő magyarázat hiányában – a versenyszabályok megsértését bizonyíthatják (a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 57. pontja, valamint a C-105/04. P. sz., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-8725. o.] 94. pontja).

71 Az ilyen valószínűsítő körülmények és egybeesések összességükben értékelve nemcsak a versenyellenes magatartás vagy megállapodás fennállására engednek következtetni, hanem egy folyamatos versenyellenes magatartás időtartamára, valamint a versenyszabályok megsértésével kötött megállapodás alkalmazási időszakára is (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 95 és 96. pontját).

72 Valamely megállapodás egyes meghatározott időszakokban való létezésére, vagy legalábbis az egyik vállalkozás által meghatározott időszakban való végrehajtására vonatkozó bizonyítékok hiánya kapcsán emlékeztetni kell arra, hogy az a tény, hogy nem szolgáltak ilyen bizonyítékkal egyes meghatározott időszakok tekintetében, nem akadályozza annak megállapítását, hogy a jogsértés a hivatkozott időszakoknál összességében hosszabb időtartam alatt állt fenn, amennyiben e megállapítás objektív és egybehangzó valószínűsítő körülményeken alapul. Egy több éven át tartó jogsértés esetén az a tény, hogy a kartell megjelenési formái különböző időszakokban érvényesülnek, és azokat hosszabb-rövidebb időszakok választhatják el egymástól, nem befolyásolja e kartell fennállását, amennyiben az e jogsértés részét képező különböző cselekmények egyetlen célt szolgálnak, továbbá egységes és folyamatos jellegű

jogsértés keretébe illeszkednek (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 97. és 98. pontját).

73 Az ítélkezési gyakorlatból továbbá az következik, hogy valamely jogellenes kezdeményezés hallgatólagos jóváhagyása – anélkül, hogy az érintett vállalkozás nyilvánosan elhatárolódna annak tartalmától, és azt bejelentené a közigazgatási szerveknek – a jogsértés folytatására való ösztönzéssel jár, és megakadályozza annak felfedezését. Ez a részesség a jogsértésben való részvétel passzív módját valósítja meg, és ezért megalapozhatja az érintett vállalkozás felelősségét (a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 84. pontja).

74 Ezen túlmenően a vállalkozás nem mentesülhet a felelőssége alól arra való hivatkozással, hogy nem vett részt a kartellt képező elemek összességében, vagy hogy a szerepe korlátozott volt az azon elemek megvalósításában, amelyekben részt vett, mivel ezek a körülmények nem kérdőjelezik meg a jogsértésért fennálló felelősségét. E körülményeket ugyanis csak a jogsértés súlyának értékelésekor és adott esetben a bírság megállapításakor kell figyelembe venni (a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 86. pontja).

75 Ezért a jelen ügyben ugyan a Bizottság elismeri, hogy a Coppens a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való aktív részvételét nem bizonyította az 1994. és 1995. évre nézve, ám ettől még a Bizottság megalapozottan ítélhette úgy meg, hogy e társaság felelősségre vonható a szóban forgó megállapodásban való, 1992. október 13-tól 2003. július 29-ig tartó teljes időszakban tanúsított folyamatos részvételéért, figyelembe véve egyrészt az arra utaló jelek hiányát, hogy a Coppens ezen időszak alatt nyilvánosan elhatárolódott volna e megállapodástól – többek között versenytársait írásban értesítve azon szándékáról, hogy a továbbiakban nem vesz részt e megállapodásban –, másrészt pedig a Coppensnek az ezen időszakot követően a megállapodásban való aktív részvételére vonatkozó számos bizonyítékot, amelyet a Bizottság különösen a vitatott határozat (280) preambulumbekezdésében sorolt fel, és amelyet a Coppens nem vitatott.

76 Ennélfogva a Coppens által a keresete alátámasztására felhozott első jogalap második részét el kell utasítani.

Az első jogalap harmadik részéről

77 Arra vonatkozóan, hogy a Bizottság állítólag nem értékelte a Coppens látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban való részvételének relatív súlyát, elegendő megállapítani – amint arra a főtanácsnok indítványának 55. pontjában rámutatott –, hogy még ha ez az érvelés a fenti 74. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében releváns is lehet az e társasággal szemben kiszabott bírság összegének értékelésekor, az annyiban irreleváns – és ezért hatástalannak kell tekinteni –, amennyiben mint a jelen ügyben is, annak vitatására irányul, hogy az EK 81. cikk értelmében fennáll-e a jogsértés.

78 A fentiek összességéből következően, mivel az első jogalap első része részben megalapozott, ugyanis a Bizottság a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodáson túlmenően nem bizonyította a Coppens egységes és folyamatos jogsértésért fennálló felelősségét, anélkül hogy szükséges lenne a Coppens által felhozott többi jogalap vizsgálata, a vitatott határozat 1. cikkének i) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben a Bizottság e rendelkezésben – ahelyett, hogy a Coppens a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásban 1992. október 13-tól 2003. július 29-ig való részvételének megállapítására szorítkozott volna – a Coppenst a jutalékokra vonatkozó megállapodásban való részvételért felelősségre vonja, és e vállalkozásnak a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésért is betudja a felelősségét.

A bírságról

79 Végül emlékeztetni kell először is, hogy a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezése miatt és az 1/2003 rendelet 31. cikke értelmében a Bíróság az EUMSZ 261. cikk értelmében korlátlan felülvizsgálati jogkörrel rendelkezik (lásd analógia útján a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 218. pontját).

80 Másodszor ugyan a Bíróság feladata, hogy az e téren fennálló korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében a bírságok összegének meghatározása során saját maga értékelje az adott ügy körülményeit és a szóban forgó jogsértés típusát (a 322/81. sz., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3461. o.] 111. pontja), ám a korlátlan felülvizsgálati jogkör a bírságok összegének meghatározása során való gyakorlása nem okozhat megkülönböztetést azok között a vállalkozások között, amelyek részt vettek az EK 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes megállapodásban. Továbbá a bírságkiszabási iránymutatásból eredő iránymutatások főszabály szerint e jogköre gyakorlása során alkalmasak arra, hogy eligazítsák az uniós bíróságot, mivel a bírságkiszabási iránymutatást a Bizottság az azon határozatban szankcionált többi vállalkozással szemben kiszabott bírság kiszámítására használta, amely határozatot e bíróságnak felül kell vizsgálnia (lásd ebben az értelemben a C-291/98. P., Sarrió kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítélet [EBHT 2000. I-9991. o.] 97. és 98. pontját, valamint a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5425. o.] 337. pontját.

81 Harmadszor, az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát. Ezenfelül a 23. cikk 2. §-ának második bekezdéséből kitűnik, hogy a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

82 E feltételek mellett, figyelemmel a jelen ügy összes körülményére, és különösen azokra, amelyek szerint a Coppensnek a 2002. évben a nemzetközi költöztetési szolgáltatások belgiumi piacán elért forgalma 58 338 euró volt; arra, hogy a látszatárajánlatokra vonatkozó megállapodásról, amelyben a Coppens részt vett – amely ugyan alkalmas a verseny súlyos torzítására, az érintett szolgáltatások árainak növelésére és a fogyasztók jelentős mértékű megkárosítására, és horizontális árrögzítésre, valamint a piac felosztására irányuló megállapodásnak minősíthető, és magánál a jellegénél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé sorolható –, nem volt megállapítható, hogy a vitatott határozat szerint a szóban forgó kartell többi résztvevője által követett átfogó terv keretébe ágyazódott volna; arra, hogy a Bizottság megállapította, hogy a Coppens dokumentáltan 67 alkalommal vett részt a szóban forgó megállapodásban, és azt a Coppens nem vitatta; hogy megállapítható, hogy a Coppens – annak ellenére, hogy a szóban forgó kartellben az 1994. és 1995. évben betöltött szerepe korlátozottnak minősül – 10 év és 9 hónapig vett részt a jogsértésben, és végül arra, hogy a Coppens 2006-ban elért forgalma 1 046 318 euró volt, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Coppensszel szemben a vitatott határozat 2. cikkének k) pontjában kiszabott bírság összegét 35 000 euró összegben kell megállapítani.

A költségekről

83 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikke 2. §-ának értelmében, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.

84 Ugyanezen szabályzat 138. cikkének 1. §-a, amelyet e szabályzat 184. cikke 1. §-ának értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, akként rendelkezik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A 138. cikk 3. §-a továbbá kimondja, hogy részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli a költségeit. Mindazonáltal, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Bíróság határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is.

85 A jelen ügyben a Coppens a fellebbezési eljárásban pernyertes lett, a Bizottság pedig az elsőfokú eljárásban előadott kérelmeit tekintve lett részlegesen pernyertes. Mindazonáltal a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügy körülményeire figyelemmel a Bizottságot kell kötelezni a két eljárásban felmerült saját költségein felül a Coppens ezen eljárásokban felmerült költségei kétharmadának viselésére, és a Coppenst kell kötelezni a két eljárásban felmerült saját költségei egyharmadának viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság az Európai Unió Törvényszéke T-210/08. sz., Verhuizingen Coppens kontra Bizottság 2011. június 16-án hozott ítéletét hatályon kívül helyezi.

2) A Bíróság az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó, 2008. március 11-i C (2008) 926 végleges bizottsági határozat (COMP/38.543 – „nemzetközi költöztetési szolgáltatások”-ügy) 1. cikkének i) pontját megsemmisíti annyiban, amennyiben az Európai Bizottság e rendelkezésben – ahelyett, hogy a Coppens az ún. látszatárajánlatok, vagyis hamis árajánlatok rendszerére vonatkozó megállapodásban 1992. október 13-tól 2003. július 29-ig való részvételének megállapítására szorítkozott volna – a Coppenst az ún. jutalékokra, vagyis pénzügyi kompenzációt nyújtó rendszerre vonatkozó megállapodásban való részvételért felelősségre vonja, és e vállalkozásnak a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésért is betudja a felelősségét.

3) A Bíróság a Verhuizingen Coppens NV-vel szemben a szóban forgó C (2008) 926 végleges határozat 2. cikkének k) pontjában kiszabott bírság összegét 35 000 euróban állapítja meg.

4) A Bíróság az Európai Bizottságot kötelezi mind az elsőfokú, mind a fellebbezési eljárásban felmerült saját költségein felül a Coppens ezen eljárásokban felmerült költségei kétharmadának viselésére.

5) A Bíróság a Coppenst kötelezi mind az elsőfokú, mind a fellebbezési eljárásban felmerült saját költségei egyharmadának viselésére.

Aláírások